СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 244. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 20-го жовтня 1938. No. 244. Jersey City, N. J., Thursday, October 20, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АВТОВІ ФАБРИКИ ЗАПОВІДА-ЮТЬ ПРАЦЮ

ДІТРОЙТ (Мішіґен). — Ґенеральна Моторова Корпорація заповіла, що вона прийме впродовж найближчих двох тижнів назад на працю 35,000 робітників та відкличе проголошену в липні знижку їх заплати.

Федеральний уряд дуже вдоволений з цього зарядження, бо воно зменшить тягар піддержування великого числа робітників допомогами.

ВИКИДАЮТЬ КОМУНІСТІВ З ЮНІЇ.

ДІТРОЙТ. — Виконний комітет автомобільної юнії приказав її президентові, Гомерові Мартинові, викинути до 1. листопаду всіх комуністів зо свого штабу помічників.

Приказ згадує тепер тих комуністів, що стоять за Лавстона, але загально сподіваються, що Мартин викине теж і прихильників Сталіна.

ЗАКИДАЮТЬ СТАЛІНОВІ БАЖАННЯ ЗНИЩИТИ ФЕДЕРАЦІЮ ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Перед конґресовим комітетом для розсліду так званих неамериканських акцій виступав як свідок Джейкоб Споланскі, карний розслідник шерифа повіту Вейн (Дітройту), котрий заявив, що комуністи на приказ Сталіна стараються розвалити Американську Федерацію Праці.

СЕНЗАЦІЙНИЙ КРАДІЖ ПОЛІЦІЙНИХ РЕЄСТРІВ.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Невислідженi справники вкрали з поліційної стації на вулиці Берґена шість поліційних книг із записками про поліційні арешти. Записки відносилися до 7,200 вязнів.

Цих власне записків потребував Вилєм Герланде, комісар розсліду, що тепер розглядає неправильності у поліційній службі в Брукліні.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ НІМЕЦЬКИХ ШПИГУНІВ.

НЮ ЙОРК. — На процесі проти 3 осіб, обвинувачених федеральною прокураторією за шпигунство в користь Німеччини, зізнавав далі Ґінтер Густав Румріх, котрий, поставлений на суд з 3 іншими за цей злочин, признався до вини й став свідком прокураторії.

Він оповідав, що збирав військові відомості в Америці та передавав їх урядникам німецької військової розвідчої служби, що звичайно нібито працювали як нижча служба на німецьких кораблях. Крім військових інформацій його хлібодавці домагалися від нього часто блянкетів на моряцькі пашпорти.

ВІДГУКИ ПРОЦЕСУ ПРОТИ ШПИГУНІВ.

БАЛЬБОА (Каналова Смуга). — Арештовані тут за фотографування фортів німці кажуть, що вони робили невинні фотографії з пікніків. Уряд не приймає їх виправдання й думає поставити їх на суд за шпигунство.

Шпигунський процес у Ню Йорку має тут такий наслідок, що американський уряд став дуже обережний при приниманні на працю німців і італійців.

ПРЕЗИДЕНТ ДІСТАЄ ПРОТЕСТИ ПРОТИ ВМІШУВАННЯ В СПРАВИ ПАЛЕСТИНИ.

ВАШИНҐТОН. — До Білого Дому наспіли телеграфічні протести від арабських організацій у Передній Азії проти інтервенції американського уряду в справу Палестини по стороні жидів.

Американські урядники департаменту стейту кажуть, що президент певно займе в цій справі те саме становище, яке американський уряд займав здавна.

КОРАБЕЛЬ-ВЕЛИКАН ПРИЧАЛИВ БЕЗ ДОПОМОГИ.

НЮ ЙОРК. — У вівторок прибув до цього порту великанський корабель лінії Кюнард Гвайт Стар „Квін Мері", везучи 1,602 пасажирів. Через те, що в нюйорськім порті тепер ведеться страйк робітників портових човнів, капітан корабля мусів причалювати без звичайної помочи портових корабликів. Завдяки великій вправі капітана „Квін Мері" це йому вдалося без припадку. Знавці мореплавства підносять факт як доказ великого досвіду в кермуванні кораблем.

ЗНАЙШЛИ СПОСІБ ЛІКУВАННЯ МЕНІНҐІТУ.

НЮ ЙОРК. — На річному конґресі Американської Колеґії Лікарів-Операторів виступив д-р Карл МекКескі, професор медицини в Індіянському університеті, з рефератом про лікування тяжкої недуги менінґіту (запалення мізкових оболон). Він виказував, що лікування цеї недуги поступило так сильно вперед, що коли давніше недуга майже все кінчилася смертю, нині рятується від 55 до 80% пацієнтів.

„НЕ МИР, АЛЕ ВЕЛИТЕНСЬКЕ НЕЩАСТЯ".

Радіова світлина, переслана з Лондону, з промови Винстона Чорчила, бувшого міністра британської фльоти, минулої неділі. Так він характеризував акцію Франції й Англії в чеській кризі.

ПАРТІЯ ПРАЦІ ВІДКИДАЄ ПОМІЧ КОМУНІСТІВ.

Американська Партія Праці відкинула поміч Комуністичної Партії для кандидатів, попертих Партією Праці. У цій заяві Партія Праці пішла слідами Демократичної Партії.

НЕ ВИДАЛИ НІЧОГО НА ПРАВИБОРИ.

Сенатор Ваґнер і Едвард Корсі, републиканський кандидат на конґресового сенатора зо стейту Ню Йорк, подали сенатському комітетові для виборчих видатків звіт зо своїх виборчих видатків, що, мовляв, вони не видали на свої правибори ні одного цента.

КАМПАНІЯ ЗА ЗБРОЄННЯ.

Уряд Американського Леґіону виступив з публичною заявою за збільшення збройних сил Америки, головно повітряної служби. Підчас маневрів коло Форту Бреґ, Норт Каролайна, пробовано нові 3-цалеві гармати, що стріляли до влучі 12,000 стіп у повітрю.

ГРІМ УБИВ ЇЗДЦЯ З КОНЕМ.

У Сопачеві, в Сарненщині, вертався кінно з поля додому господар Іван Васюк, літ 50. По дорозі захопила його буря. В одній хвилині грім ударив в їздця й вбив його на місці з конем.

СОВЕТСЬКІ ГРОМАДЯНИ НЕ ХОЧУТЬ ВЕРТАТИСЯ ДО СССР.

В Манчуку перебуває 7,600 совєтських громадян. Тепер вони зреклися совєтського громадянства, бо не хочуть вертатися до СССР. Усі бувші совєтські громадяни роблять заходи, щоб дістати громадянство Манчука.

СТРАШНА СМЕРТЬ 66 РОБІТНИКІВ.

У північно-східній Кореї недалеко місцевости Кайнеї обсунулася земля і засипала робітничий барак, у якому згинули 66 робітників. З бараку вдалося втекти ледви трьом робітникам.

ЗАКОН ПРО ПРИГРАНИЧНУ СМУГУ ДІЄ.

У всіх ґмінах луцького повіту, які увійшли в приграничну смугу, оголошено вже окремі розпорядки. Особливо звернено увагу на рух населення. У багатьох місцевостях селяни одержали повідомлення про негайне вироблення „доводів особистих" для кожної особи, що мешкає в даній місцевості. Адміністраційна влада іменувала окремих комендантів, поруч солтисів, на кожне село. У більшості випадків комендантами призначено особи зпоміж поляків. Від кількох тижнів обовязує вже розпорядок про потребу дозволу на купівлю й продаж нерухомостей, особливо землі на селі.

ВІДКРИТТЯ ІСТОРИЧНИХ ПАМЯТОК У КИЄВІ.

Совєтська археольоґічна комісія доконала цікавого відкриття в центрі міста. Археольоґічна комісія віднайшла решітки старинного Києва з XII. в. біля вибудуваної в останньому часі т. зв. палати уряду совєтської України, збудованої на місце монастиря св. Михайла. У глибині трьох метрів комісія відкрила останки домів київських ремісників з XII. в. У руїнах комісія віднайшла 14 скриньок з фарбами, що збереглися дуже добре. Крім того віднайшли горщик з харчами, тому, що велика піч збереглася не знищена. Знайшли теж велику скількість мідяних хрестів та інших предметів культу з XII. в., що їх виробляли київські ремісники.

ЖАХЛИВЕ ВБИВСТВО ПІД ЖОВКВОЮ.

Селянин Михайло Козакевич з Липини, пов. Жовква, вивів опівночі свою жінку Катерину до городу і вбив її сокирою. Тіло вбитої знайшли рано в городі. Вбивник скривається в околичних лісах. Його шукає поліція. Страшного вбивства допустився Козакевич на тлі подружого непорозуміння.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

І ДО ТОВЧЕННЯ КАМІННЯ НА ДОРОЗІ ТРЕБА МЕТРИКИ!

У Дрогобиччині від довшого часу швендаються ріжні аґітатори організації „ходачкової шляхти". Одним з таких аґітаторів є п. Ґріль, звільнений з посади у дрогобицький повітовій раді. Орґанізатори, як відомо, „обіцюють" розпарцелювати між ходачкову шляхту панські добра та всякі інші благодаті, замовляють для них радієві апарати (за які пізніше прийдеться заплатити), основують „світлиці" і т. д. До цієї „шляхотської" організації тягнуть і „хлопа", якщо його назвище закінчується на „ський" або „цький", а навіть і без таких закінчень. Деякі люди даються втягати до „шляхотської" організації — по найбільшій частині шкурними мотивами, мовляв: що мені шкодить, може вдасться щось зискати. Та обіцяв пан кожух, тепле його слово... В одному селі „зорганізовані" шляхтичі не вдоволилися обіцянками, але зажадали сповнення приречень, мовляв — тепер прикрі часи і не можна ніде нічого заробити. На таку інтерпеляцію на зборах відповів референт з Дрогобича, що тепер є робота, а саме товкти каміння при направі доріг у Дрогобичі, але щоб одержати цю працю, треба принести метрику з посвідкою про зміну обряду та про зміну національности.

КРИВКИ БАНДИТІВ ПІД ВАРШАВОЮ.

У звязку з погонею за вбивником поліцая Едварда Хростовского з Варшави поліція викрила кривки бандитів у селах: Пенькі Єзерске, Юліянів і Натолін, ґроєцького повіту. Ватаги злодіїв і бандитів зо згаданих сіл обкрадали і грабували літників, купців і землевласників. Ватаги бандитів поділили поміж себе терен і не лізли собі взаємно в дорогу. Крадені і пограбовані річи перепродував у Варшаві М. Соколовскі. Він теж посередничив між злодіями, субсидіював їх „виправи" і вказував ріжні роботи. Поліція арештувала 12 злодіїв і грабіжників та зліквідувала три злодійські кривки.

НАПАД НА ЛИСТОНОША З ГРІШМИ.

У Тарнові напав якийсь чоловік на листоноша, що ніс гроші, й ударив його залізним ломом. Та на крик листоноша надбігли люди і напасник утік. Тепер виявилося, що напасником був 29-літній Каз. Лібера, бувший урядовець фірми „Каро" й бувший студент торговельної академії в Кракові.

ПОМЕР ХЛОПЧИНА НА СКАЖЕНИНУ.

У Свистільниках, пов. Рогатин, помер 14-літній хлопчина Михайло Кривоніс. Лікар з Липиці Долішньої, д-р Добротвір, ствердив, що хлопчина помер на скаженину. Перед смертю хлопчина покусав свого батька і тому ним заопікувався лікар. Скаженого пса, що покусав хлопчину, вбили.

БАНДИТСЬКА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ

Хоче наклонити Румунію відносно віддачі Закарпаття мадярам.

ВАРШАВА. — Польський міністер закордонних справ, Бек, нагло виїхав до Румунії, щоб там наклонити короля Карла до згоди прилучити Закарпаття до Мадярщини. Король Карло в останніх часах противився, щоб Закарпаття було прилучене до Мадярщини, бо через те Румунія втратила границю з Чехословаччиною. Тепер польський міністер хоче переконати румунів, що це є в інтересі Польщі і Румунії, щоб той клаптик української землі не мав самостійного, вільного життя, бо там українці готові збудувати свої випадні позиції на решту українських земель, у першій мірі тих, що їх має Польща, а також тих, що їх має Румунія. Румуни, хоч з одного боку дивилися неприхильно на прилучення Закарпаття до Мадярщини, то з другого боку таксамо неприхильно дивилися на надання повної автономії Закарпаттю. Польща переконана, що їй удасться в тому відношенні вповні переконати Румунію. За цю згоду Польща вже обіцяє відступити Румунії кавалок Закарпаття, де, на розрахунок поляків, живе 40 тисяч румунів. Міністер Бек буде говорити з Карлом не лише в імені Польщі, але й в імені Мадярщини.

ЗА ДОЛЮ ЗАКАРПАТТЯ.

ЛОНДОН. — Українське Бюро в Лондоні вислало до Форейн Офісу листа в справі українців Закарпаття. В тому листі говориться: „Нам припоручено, щоб у звязку з теперішнім положенням у Чехословаччині звернутися до вас, Пане Лорде, з проханням, щоби підчас нарад, коли прийде під дискусію також і справа Закарпаття, взяти під увагу бажання його населення, заступленого його політичним проводом". На це Форейн Офіс відповів, що візьме цього листа під увагу.

МАДЯРИ ДАЛІ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗАКАРПАТТЯ.

БУДАПЕШТ. — Представник мадярського уряду заявив, що небавом переговори між Чехословакією і Мадярщиною розпічнуться наново. Коли Чехословаччина згодиться відступити частину Словаччини і Закарпаття Мадярщині, то після того наступить іще одна конференція, на якій будуть формально підписані точки угоди. Колиж би мадяри не могли того добитися в переговорах з Чехословаччиною, то тоді вони звернуться впрост до ради чотирьох потуг, яка скаже своє останнє слово в тій справі. Тисячі мадярських студентів демонстрували по вулицях Будапешту, домагаючись від уряду зброї, щоб іти на Чехословаччину.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР МІЖ НІМЦЯМИ І ПОЛЯКАМИ.

ВАРШАВА. — Слідом за Туреччиною Німеччина заключила торговельний договір з Польщею, на основі якого остання дістане від німців на 120 міліонів злотих кредиту. Збільшиться теж між двома названими державами товарообмін. Передбачають, що подібний договір заключить Німеччина також із Румунією.

КЕМАЛЬ ПАША ПОВАЖНО ХОРИЙ.

АНКАРА (Туреччина). — Турецький диктатор Ататурк Кемаль Паша поважно захворів на нирки. Стан його дуже ґрізний і мало є надії на вилікування. Турецькі політичні кола вже тепер застановляються над тим, хто має бути його наслідником.

СТАН ОБЛОГИ В ПАЛЕСТИНІ.

ЄРУСАЛИМ. — Англійська влада запровадила в цілій Палестині стан облоги. Терористичні виступи арабів прибрали такі розміри, що майже рівняються повстанню. Супроти цього англійська влада мусіла рішитись на рішучі кроки. Цілий магомеданський світ стає в обороні арабів, проти англійської влади та проти жидів. Араби домагаються повної самостійности в цілій Арабії, в якій жиди ґраліб ролю національної меншости. Англійська влада задумує здушити повстання, навіть колиб їй прийшлося викликати малу війну. Бо розрухи в Палестині сильно підривають повагу Англії всюди на Близькому Сході та в Азії.

ЛЕТУНСЬКА МІСІЯ ДО АМЕРИКИ.

ПАРИЖ. — Голова французького летунського клюбу, барон ля Гранж, виїздить до Америки, щоб тут приглянутися до американського виробництва літаків та до загального зброєння Америки, щоб ті відомості згодом використати для Франції. У французьких колах ходять чутки, що Франція буде шукати позичок в Америці. Правдоподібно Франція відновить сплату попередніх довгів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖИВЕМО В СКЛАДНОМУ СВІТІ

Останньої неділі виголосив у Лондоні, столиці Анґлії, Винстон Чорчил, бувший міністер британської фльоти, а нині один з опозиції в британськім парляменті, промову, котру через відповідні повязання радіових стацій можна було чути не лише в Анґлії, але й в Америці і в інших частинах світу. Хоча це є незвичайно цікаве явище розголошування по світі думок, сама ще технічна сторона події не така цікава, як її внутрішня сторона.

Промова Чорчила саме мала бути відповіддю цього політика німецькому канцлерові Гітлерові, а властиво була гострою критикою поступовання теперішнього британського уряду під кермою премієра Чеймберлина. Чорчил від себе не заперечував ніяких фактів, і не наводив нових фактів, але на основі відомих фактів приходив до зовсім інакших висновків, ніж Чеймберлин та ті анґлійські посли, що за Чеймберлина голосували великою більшістю. Він висвітлював відомі факти зовсім інакше, ніж Чеймберлин і більшість британського парляменту, та приходив до висновку, що британській політиці треба робити зовсім що інше, ніж робив анґлійський уряд.

Можемо на мент поминути, що саме радив робити Чорчил, чи там, що робив і робить Чеймберлин, а зате можемо застановитися лише на цьому одному явищі, що про ті самі факти, про ту саму справу два великі керманичі мають зовсім відмінні думки. Чи не вартаб нам на вид цього противенства застановитися над тим фактом, що оба британські державні мужі вияснюють кожний ті самі факти кожний по свому, не нападаючи притому на свого противника, просто його майже по імени не згадуючи?

Колиж так поводяться великі анґлійські політики при представлюванні своєї оцінки відомих фактів, то наскільки анґлійське правило холодної розваги може відноситися до нас, що, як недержавний нарід, є сильно обмежені в відкриванні фактів. Адже перед нами закрито цілу низку фактів, відомих ріжним урядам. Адже про те, що урядам відоме й ними закрите, ми мусимо щойно догадуватися. Адже кожний просто уряд старається закрити тайні факти, свої думки, наміри супроти нас і чужих, а як це не можливе, то хочби закрити їх на такий час, поки протиакція стане неможливою.

Приміром такої справи є хочби справа Закарпаття. Одного дня йдуть донесення одні, другого дня другі. Одного дня, що Мусоліні їде на руку мадярам, іншого дня, що він порозуміється з Гітлером на звязок Закарпаття з Чехією й Словаччиною, то знову що вони годяться на створення з Закарпаття так званого „боферстейту" між Польщею й Мадярщиною. Грядучі дні можуть принести ще інші вістки про наміри ріжних держав.

Коли навіть керівники держав, як президент Рузвелт і секретар Гол, підчеркують, що події чергуються за собою так скоро, що часто не можна про них висказати опінії, то наскільки це повинно зробити нас обережними перед занадто скорим і остаточним вирішуванням акції в не зовсім ясній ситуації.

ДЕЩО ЗПРИВОДУ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ

Наближається Світова Вистава. Зосталось рівно пів року до того часу, коли мільони електричних світел заллють сріблом фантастичне місто, що наче помахом чарівної руки виросло на багнищах Фльошінґу. Мільони людей поринуть у ці фантастичні палати, щоби побачити найновіші осягнення людського розуму, уміння, знання, волі й праці. Всі нації світу покажуть тут, на що вони здатні, що осягли, на чому стоять, на що заслугують та куди й до чого прямують. Тисячі підприємств та фірм притягнуть до себе увагу мільонів покупців та заохотять їх до бизнесу. Численні новинкарські пера зафіксують свої вражіння, рознесуть їх по всьому світу й причиняться до ознайомлення решти людей з тим, чого вони досі не знали та не могли бачити. Мільони небизнесових відвідувачів тільки з самих оглядин та спостережень навчаться того, чого не в стані дати ніякі школи, лекції, описи і т. д. А загально — все зіллється в один лаґідний могутній та збірний „хор пропаґанди", в якому найменший голос злучиться з наймогутнішим. І заграють вони музику, яка найбільш обєднує людей, навчає їх взаємної поваги, дружби й співпраці, а яка називається „взаємне пізнання один одного". А це власне є та ідея і ціль, що лежать в основі всіляких подібних вистав. І дійсно, треба подивитись, як на виставовій площі кожний спішить захопити собі місце та заопікуватися своїм „днем"! Майже вся кольосальна тримільонова площа вже виарендування, винайняті вже всі салі концертові, які... ще будуть збудовані, розписані вже концерти... які ще будуть влаштовані, а Корпорація Світової Вистави вже приспішує бажаючих зайняти решту місць, бо далі буде запізно.

І от насувається думка: А чи будемо ми, українці, серед них? Чи прилучимось і ми до того славного „хору" світової пропаґанди й реклями?

Пропаґанда. Яке заляпане й сіре слово! А разом з тим яка могутня, просто непереможна сила в ньому криється. Та сила, що прищіплює нові ідеї, ширить їх, освідомлює маси, заохочує, порушує, творить нові форми, змінює навіть внутрішній світ чоловіка. Сміло можна сказати, що під знаком пропаґанди пройшла вся еволюція людської думки й життя: духового, фізичного, громадянського й індивідуального, політичного й релігійного. Для нас же, українців, досить згадати роботу Української Республиканської Капелі в роках 1919—1924, коли заклопотаний світ не то що не мав часу займатись, але навіть слухати про наші змагання. Треба тільки навести кілька слів з чужинецької преси того часу, щоби побачити, що зробила тоді Капеля та що може осягнути вміла пропаґанда при найнесприятливіших обставинах.

Так, наприклад, лондонський часопис „Sketch" (з 11, 2, 1920) пише: „Українці розумні у виборі їх пропаґанди. Для музикального чоловіка їх поклик є непереможний. Не віряли в нові нації, що виникли після війни, я слухав концерту з дуже змішаним почуттям, але в кінці був цілком переконаний у справедливості їх національних змагань, у всяким разі емоціонально".

Американська „The Constitution" (Atlanta, 30, 9, 1922) каже: „Багато людей не знають місця, звідки прийшов цей талановитий та музикальний хор. Але ті, що були. на концерті, не забудуть України, не забувають сильного національного духа, яким була відмічена програма, та того серця, яке було інтерпретоване в кожній точці".

Голяндська „De Hofstad" (24-го червня 1920 р.) пише: „Не лише гармати й багнети завойовують світ. Нарід, що хоче мати повагу у своїх сусідів, повинен дбати, щоб його мистці перевищували його жовнірів".

А бразилійська „Rio Journal" (22, 11, 1923) каже: „Музика служить для означування єдности народу в подіях його загального життя. І коли цей нарід є демократія, уґрунтована на засадах рівности, то найліпша для нього форма музикального вияву є хоровий спів".

Американська „Arkansas Gazette" (26, 11, 1922) пише: „Серце України є таємниче й зворушуюче. Воно або бе джерелом у своєрідному гуморі, або сумує в траґедії. Народня душа під тягаром опресії заховала ідеали і традиції також старі, як стара історія їх раси. Все це знаходить вираз у пісні".

„San Francisco Journal" (2. лютого 1924): „Вони дали не тільки найкращий спів, який ми коли чули, але поставили на мапу Україну, як націю музикальну, тоді, як ми її вважали за спустошену землю з бродячими козаками та расою „селян", яких убрання й політика однаково темні для нас.

„Бразилійський „Rio Journal" (22, 11, 1923) каже: „Ми пізнали оріґінальний артизм землі, нам майже невідомої. Цей людський гурток (хор) нагадав нам, що на цім Божім світі існує нація, якій імя Україна. Оті сорок співаків, виспівавши нам свою тугу за широкими степами їх батьківщини, лишають по собі світлий чар найчистішого артизму та поклик свободи".

Голяндська „Algemen Handelsblad" (25, 1, 1920): „Перед нами відчинився новий світ... Сильно обдарована нація мешкала десь у майже забутому кутку Европи і не могла бути сама собою. Але її життєва сила була завелика, щоб її могли вбити переслідування. Тепер українець є вільний, тепер він є сам собою і розповсюднює по світі свій скарб пісень, від яких можна збожеволіти".

В женевськім „Journal de Geneve" (15, 7, 1919) знаходимо таке: „Тут чується воля народу, що хоче бути свобідним; чується віра в його власну будучність".

В „Neue Zurcher Zeitung" (28, 10, 1919): „Невтишима туга за волею вибухала в тому співі потрясаючою силою".

У флямандській „De Volksgazet" (20, 6, 1919): „Українці дали нам не тільки красу, але й лекцію національної свідомости".

Віденська „Neues Morgenblatt" (липень 1919) каже: „Україну сотками літ гнобила московська тиранія, але вона знайшла в пісні та любові до музики ідеал свого відродження".

Бразилійський „Journal de Brasil" (26, 9, 23) дає цілий уступ: „Українці були довгі віки приковані до стовпа неволі. Чим провинилися вони? Ніхто не знає... Вони впали жертвою благородної гордости своєї раси і мужности. Відколи історія застала їх у супокою степів, вони були героями війн, хоробрими лицарями з манерами шляхотного характеру — оце й уся їх вина. Але тепер пірвали вони кайдани неволі. Появились герої, що повернули народові волю. Наче здійснилось віщування Наполеона: „За пятьдесять літ Европа або зреспубліканізується, або стане козацькою".

Бельґійська „De Gazet" (31, 1, 1920) каже: „Це подібне до хрестоносного походу. Нема промов, не роздають брошурок, ні мап, тільки співають. І чого не зроблять ні брошурки ні мапи, — бо книжок не читають, а промов не слухають — те можуть зробить пісні... Не було кінця оплескам кожного, хто хоч трохи співчуває правам гнобленого народу; і хоч той нарід для нього не цілком знайомий, він всеж таки брат, якого зустрічають з отвертими обіймами і великою любовю... Цей вечір ми почували себе щасливими цілком, і коли українці так співають, як цей хор, тоді цей нарід варт більше ніж своєї волі".

Бельґійський „Journal de Liege" (8, 1, 1920) пише: „Душа екзальтується в цих піснях, що висловлюють глибоку віру, гордість, героїчний дух, погорду до грошей, культ жінки й танцю, а найвище всього: бажання свободи цього народу, що ненавидить гнобителя, — чи він турок, чи поляк".

Бразилійський „Journal de Brasil" (9, 11, 1923) так передає вражіння від співу Капелі: „Мельодії, переходячи через серце цих співаків, пронизують його смутком, який журиться його стражданнями, що пригноблюють оту Україну цвітучих садів, Україну героїв, як Мазепа, хоробрий гетьман, увіковічнений Байроном у його безсмертному творі. Співай же, чаруюча Україно! Співай, щебетунко! Розсипай по світі пісні синів своїх; прийде й для тебе весна, якої ти чекаєш"! Так пише член бразилійської „Академії Безсмертних", Квелю Нетто.

Німецька ґазета „B. Z. am Mittag" (7, 4, 1920) пише так: „Отже бачимо: нарід, чуючи в собі молоду буйну силу, рветься на волю з вікової недолі... І коли би пісня була державою, то Укріна вчора зайняла би була перше місце між народами".

А „Vossische Zeitung" (29, 5, 1920) каже: „Український нарід був гноблений, його віками тримали в неволі, а тимчасом які скарби гордощів має він у минувшині! Що за віра в свою будучність, у своє вскресення! Що за певність у безсмертя свого існування! І все це втілюється у їх пісні!"

Голяндська „La Gazette Hollande" (24, 1, 1920) каже так: „Який вихід у світ народу цілком невідомого, який блискучий вихід! Я згадую, як я писав, що єдиний для народів спосіб взаємного пізнання і любови — це надіслати з одної до другої країни найкращих представників мистецтва. Ось маємо доказ: До України мені було цілком байдуже, але тепер я буду битисся всюди за її мистецтво!"

Флямандська „De Schelde" (19, 1, 1920) викликує: „Повстань, молода й гарна Україно, що так багато допомагаєш своїм народнім звичаям та мистецтву! Стань, як блискуча зірка на ясному небі свободи! Памятай, що ти завоювала найглибшу симпатію перш за все у флямандців; що Фляндрія є досить здібна, щоб зрозуміти тебе, та з прихильністю й щирим побажанням долі твому народові буде слідкувати за розвитком твоєї великої будучности. Хай живе і буде великою Україна!"

Мексиканська „Restauration" (19. 12, 1920), так починає рецензію: „Співаю аллилуя! Співаю славу, панове читачі, божественну мистецтву, мистецтву потужному, мистецтву вічности!".

„Холодний же Американець навіть сказав у „The Columbus Enquirer Sun" (3, 3, 1924): „Після першоїж пісні я почув, що мої гроші не пропали; а після третьої я це вже знав".

Про таку пропаґанду навіть варшавський „Наруд" (23, 10, 1920) сказав: „Українська пісня у зиконанні п. Кошиця може стати дійсно непереможним і першорядним інструментом пропаґанди".

Це все є може одна тисячна частина з тої літератури, що написана чужою пресою зприводу пропаґандної роботи „Української Республиканської Капелі Кошиця", але й це невелике досить зясовує: що можна зробити доброю й умілою пропаґандою. Тож можна собі уявити, наскільки бажаний є, просто необхідний наш голосс у „пропаґандному концерті" Світової Вистави 1939 р. Особливо пісcля того, як давно вже замовк голос Капелі, а українське питання тимчасом набирає тепер актуальности не з днями, а з годинами! Фактично воно вже почало вирішуватися з долею Закарпаття, і стає боязко, щоб у цій першій дії нашої останньої траґедії ми знов не знайшлися непідготовленими, необєднаними, незміцненими, а народи світу непоінформованими про нас, як це було двацять років тому. Власне в цей час, та в звязку з сучасним европейськими подіями, є потреба в найенерґійнішій, найширшій, найголоснішій пропаґанді наших політичних та національних змагань, у пропаґанді всюди, де тільки можна, й засобами, які тільки для нас можливі. Треба не забувати, що світові вистави не бувають що року та що Америка є єдине місце в світі, де можна вільно виявити все, що становить наше завдання в сучасності та ідеал у будучності. Також треба памятати, що в житті нації бувають моменти, коли потрібне напруження всіх сил матеріяльних, і фізичних, і духових кожного члена нації, що упущення чи занедбання, або, не дай, Боже, іґнорування цих моментів є найбільший злочин проти батьківщини й свого народу. Цей момент, один з небагатьох, знов перед нами! Невжеж ми його пропустимо? Невже не станеться заманіфестування нас, як нації, перед народом усього світу? Просто неможливо припустити навіть саму думку про це. А тимчасом... ніякої акції в нас у цьому напрямку не видно за останні місяці й не чутно. Правда, ще пів року тому появилисcь були звіти пожертв, навіть пролунала була в часописах досить нудна й квола полеміка на тему про український виступ на Світовій Виставі. Також правда, що з тієї полеміки можна було дізнатися, хто й через що не попав в Укр. Виставовий Комітет, та хто, на що й скільки грошей зібрав, але про виставу та про попертя українського виступу ...нічого, ні слова! Все замовкло і від того часу „на всіх язиках все мовчить". Не згадують наші часописи про це навіть у відділі „Тарзанів" та несмішних анекдот... Через що, чому й хто цю ідею поховав? Можеб хто відгукнувся на цю тему!? Я певний, що наше громадянство не легковажить так цеї справи, що воно готове й на жертви й на живу участь, бо хтож, як не наш нарід склав цей кант:

„Де ти, грішна душе, забарилася?
Утрені й вечірні не слухала,
Служби та молебні не наймала,
В великі роскоші ударялася,
Сладкими напитками напивалася.
Та на вічні муки в ад попалася!"

Олександер Кошиць.

А. А.

ЛИС

(2)

Черкан сидів, не рухаючися, і терпеливо ждав. Лютий мороз неначе попускав. Ще боровся з досвідком. Когут під дубом чув, що наближається ранок. Надувсь, наїжився і по лісі пішло голосне: Кікірікі!

Це „кікірікі", було для всіх мешканців тихого лісу великою несподіванкою. Білий пень з білою гилякою і з двома чорними цяпками, що іскрились і рухалися, подвоїв чуйність. Когут повторив своє „кікірікі", та якось жалісно, тужно. Він тут змерз і тужив за теплою хатою, в котрій був до півночі, або бодай до курника, в котрім не було зимного вітру.

Білий пень з білою гилякою здрігнувся. Його очі, майже цілком закриті білим рушником, побачили щось кількадесять кроків за дубом. Світилася пара очей, за ними сунулася жовта маса. Когут обізвався дуже жалісними голосами. Біла галузь при білім пні підійшла трохи більше вгору. То Черкан підвів рушницю до ока і склався до когута. Не стрілив, бо ждав, аж лис кинеться на свою жертву.

Не довго треба було ждати. Гукнув один стріл і другий. Білий пень підвівся і пустився до старого дуба.

Черканиха, котра ще лежала в ліжку, хоч вже не спала, вгадала, куди муж пішов, бо в хаті не було рушниці. Вгадала, що муж взяв когута-понаду, бо й когут, хоч був привязаний, щез з хати. Щезла й сорочка, та жінка не вгадала, на що вона була мужові потрібна. Черканиха вчула оба стріли. Була цікава, чи тільки сам лис погиб, чи може разом з лисом також когут? Стала наслухувати, чи на дворі не скрипить сніг під ногами мужа. По хвилині вчула, що йде. Чула, що ввійшов у сіни, з сіней до пекарні, з пекарні назад до сіней.

Двері відчинилися і на порозі станув... жінка аж перехрестилася, побачивши білого духа. Дух розсміявся. Жінка зараз пізнала, що то муж в її сорочці з головою, закутаною рушником. Не кажучи нічого, муж поставив рушницю в куті і став з себе стягати жінчину сорочку.

— Ну? — спитала жінка.

— Я кинув до пекарні, — відповів муж. — Спечеш на обід.

— Лиса?

— Не лиса. Когута.

— Я так собі гадала, що когут впаде жертвою. Лис дуже подер його?

— Лис не подер. Я застрілив його.

— Не знати, чи нашу втрату на когуті покрие це, що візьмеш за шкірку лиса?

— За шкірку лиса не візьму нічого, бо з тою шкіркою лис втік.

(Кінець).

ТАЄМНИЦЯ ЧАНҐ-КУ-ФЕНҐУ

Цю назву повторяли ще недавно часописи всього світу десятки разів денно. Таким способом назва Чанґ-Ку-Фенґ несподівано ввійшла в історію, хоч і мало хто знав, що воно таке взагалі.

Чанґ-Ку-Фенґ це вульканічне узгіря, яке москалі називають Безіменная. З військового погляду узгіря має дуже велике й важне значіння для того, хто ним володіє. На узбіччях Чанґ-Ку-Фенґу перед війною царські війська відбували постійно військові маневри. Хто володіє узгірями, той також володіє або володітиме заливом Посієта, прекрасним місцем для підводних човнів і малих военних кораблів. Тимто і не дивниця, що і червона Московія і Ніпон уживають усяких способів і засобів, щоб зберегти для себе Чанґ-Ку-Фенґ. Останніми часами ніпонці почали були фортифікувати (укріплювати) узгіря. Та про це дізналися большевики. Як до того дійшло, подає вістки один французький часопис. У Токіо загально відома була дружина одного урядовця німецької амбасади, прекрасна й дуже мила білявка. В ній закохавсь один визначний ніпонський офіцир. Коли на початку 1937-го року німця перенесли до південної Америки, вона осталася в Токіо та почала розводові кроки проти свого мужа. Та тимчасом вибухла ніпонсько-китайська війна. Ніпонець пішов на фронт, а вкінці приділили його постійно до ґарнізону в Мукдені в Манчуку. Незабаром ніпонська влада дозволила нареченій офіцира перенестися до Мукдену. Підчас розмов зо своїм нареченим і його приятелями пані Гільда (так називалася білявка) довідалася, що ніпонці укріплюють кордони здовж московської границі, зокрема узгіря Чанґ-Ку-Фенґ. Кохання ніпонця і пані Гільди тревало до червня цього року. Ніпонець мусів лишитися на довше в Кореї, а що підсоння в Кореї не сприяло здоровлю нареченої, він попросив одного летуна, щоб відвіз панню Гільду до Мукдену. Одначе, як пізніше виявилося, білявка осіла не в Мукдені, але на большевицькому боці. Ніпонська контррозвідка ствердила, що цей летун був одним із замітніших московських шпигунів. Ці непровірені ще досі вістки французького часопису вказують, що большевики за допомогою нареченої ніпонського офіцира дізналися про ніпонські пляни укріплення Чанґ-Ку-Фенґу. Щоб відперти заздалегідь могутній ніпонський удар, передусім на пристань Владивосток, червона Москва почала военну акцію біля Чанґ-Ку-Фенґу. А молодий ніпонський старшина побачив, що в свому коханні був замало обережний, і тому відібрав собі життя.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МІЛВОКІ, ВІС. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 103., відбудуться в суботу, 22. жовтня, в годині 7. вечором, під ч. 1231 Вест Скат ул. Повідомляємо довгуючих членів, щоби прийшли і вирівняли свої вкладки. Кожний член, що платить до тов. каси, мусить бути на тім мітинґу, бо є дуже важна справа, що має бути полагоджена. Котрий член не буде, то заплатить 1 дол. кари. Товариство святкує Листопадове Свято, отже конечно, щоби всі члени прийшли. Буде бесідник, а контрольна комісія здасть справоздання за 3 місяці. — Михайло Адамчук, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори бр. св. Юрія, від. 239., відбудуться в суботу, 22. жовтня, точно в год. 8. ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 7. Приявність усіх членів конечна, бо є богато важних справ до вирішення. — Управа.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА Й УКРАЇНЦІ.

„Нова Свобода", „український незалежний щоденник", що цього року почав виходити в Ужгороді, появилася 1. жовтня з чисто военним змістом. У передовиці говорить редакція до своїх читачів:

„Найкращий цвіт нашого українського народу, наші сини до 40 літ пішли боронити республіку на її заклик... Над республікою, над її населенням, над нашим українським народом зависли грізні хмари, які небезпекою грозять і нашому краєві і нашому народові. Грозить нам небезпека втрати 19-літнього дорібку, якого тепер найбільш потребує наш народ".

Чи щире це становище, чи може лише заява, подиктована конечностями хвилини?

ТРЕВОЖНИЙ МОМЕНТ.

Під таким заголовком приносить „Свѣтъ", орґан русофільства в Америці, статтю, в котрій заявляється за скликання в Америці конґресу всіх „наших партій": русских, карпатороссов і українців.

Знаючи, що така думка зо становища русофілів це страшна національна єресь, „Свѣтъ" обороняє своє становище: мовляв, „русскіе" в Галичині й українці це сини одного народу. „Русскіе" вважають українців „русскими", а українці русских українцями. Кооперація для рятунку поневолених братів не значить іще зміни переконань, а навпаки, політичну зрілість.

Основою виводів „Свѣта" є заложення, що „русскіе" і „українці" це партії. Як відомо, цей самий „Свѣтъ" досі стояв на становищі, що українці це не партія, а зрадники „русскости".

Чи можна так легко перемінити становище? Чи надовго вдасться його придержуватись?

НЕ ХОЧУТЬ АНІ ЧЕХІВ АНІ МАДЯРІВ.

Під таким заголовком приносить „Народне Слово" (з 6. жовтня) з Питсбурґу таку телеґраму: „Ужгород, Закарпатська Україна. — Телеґрама до „Народного Слова". — Як вам уже звісно в Америці, то Німеччина, спираючись на договір у Мінхені, забирає Судети. До 10 жовтня ц. р. будуть вони в її руках. А також Польща силою цього договору забере частину Шлеська і місто Тешин. А Мадярщина домагається своєї частини, де живе 800,000 мадярів. А також щоби в Словаччині і в Закарпатській Україні (на Закарпатті) був постановлений плебісцит, цебто, щоб населення своїм голосуванням виповілося, до кого воно хоче належати: до Чехії чи до Мадярщини.

„Але цим плебісцитом населення може вирішити, що воно не хоче належати ані до Чехії ані до Мадярщини, а хоче бути від них відокремлене, значить, мати свої держави.

„Такий рух за свою державу є між словаками. Вони кажуть: „Нас Масарик здурив! Не хочемо ані його ані Бенешевої правди! Словаччина для словаків!"

„А також такий рух, і дуже сильний, росте з дня на день, шириться, є і на Закарпатській Україні. „Не хочемо ані чеха ані мадяра!" — кажуть наші люди. „Не підемо з неволі чеської в ту, що в ній були, в мадярську. А підемо до своєї волі, свободи, до своєї держави! Нехай живе наша держава!"

„Відзиваємося до Вас, брати й сестри рідні, виходці з Закарпаття, живучі в Америці, а зокрема в Пітсбурщині. Не думайте про службу ані в чеха, ані в мадяра. А підпирайте цей свій рух, бо самі себе підпираєте. Бо час уже й нам бути господарями, а не наймитами на нашій землі. — М. Б. і А. В."

Цікаво, хто це такі М. Б. і А. В.? Кого вони представляють? Чи годяться з ними закарпатські українці та виходці з Закарпаття?

УКРАЇНСЬКИЙ ЗАКОННИЙ УРЯД НА ВИГНАННІ.

Такими словами починається телеґрама, що її вислав пан Вячеслав Прокопович, президент ради міністрів, до урядів великих держав у справі Закарпаття.

„Законний український уряд на вигнанні вважає своїм національним обовязком просити Вашу Ексцеленцію при нагоді розгляду й унормування проблєм центральної Европи взяти під увагу положення України-Руси Закарпатської, котра повинна мати таке саме право рішати про себе саму, яке мають інші народності Чехословаччини".

Висказ про рівноправність усіх народів Чехословаччини можна вважати щасливим, але чи не є стилізація п. Прокоповича про себе самого трохи двозначна? Пан Прокопович хотів певно сказати, що законний український уряд перебуває тепер на чужині, але чи не готов хтось подумати, що український уряд є законний на чужині?

ЯКІЖ ЦІ ПОГЛЯДИ?

„Тризуб" з 2. жовтня доносить:

„З ДІЯЛЬНОСТИ УРЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ. Пан Вячеслав Прокопович, голова леґального уряду України, вислав урядам великих держав меморіял, у якому виясняє ролю України в справі стабілізації й реорґанізації европейського життя й зазначає наші на це погляди. Меморіял разом з супровідними листами подано як великим державам, що їх представники присутні в Мінхені, так і тим, що участи в цих нарадах не беруть".

З цієї вістки ніяк не можна довідатися, хто це саме ті „ми", що ті погляди мають. Наприклад, чи це пан Прокопович, чи „Тризуб". Таксамо не можна дізнатися, які це саме погляди.

ЗМІНЯЮТЬСЯ ЧАСИ.

Подає „Тризуб" винятки з промови Гітлєра в звязку з чесько - німецьким спором, у котрій Гітлєр згадав і українців, і каже:

„Це співчуття до долі наших закарпатських земляків з боку того, хто стоїть на чолі Німеччини, знаходить собі широкий відгук в українських серцях, а його вага, хай тільки чисто моральна, ясна сама собою".

Не так іще давно цей самий „Тризуб" таксамо зазначував широкий відгук, що його в українських серцях знаходили запевнення польських маршалів і полковників про їх наміри визволяти українців.

ПАНИ З ПАНАМИ.

Подавши виняток з промови Гітлєра, „Тризуб" зараз у вому самому уступі подає, що телеґрама пана Вячеслава Прокоповича, премієра міністрів леґального уряду України на вигнанні, „до панів голов урядів Анґлії, Італії, Німеччини й Франції" в справі Закарпатської України знайшли широкий розголос, бо її подали чужі ґазети, а ввечері 22. вересня його розповсюднювало й німецьке радіо. Отже вже є рівність...

ХВАЛЯТЬ І ПОПРАВЛЯЮТЬ.

І то не лише рівність, але здається вищість: бо ось, подаючи переклад згадки Гітлера про українців, „Тризуб" каже, що Гітлер говорив: „далі додали карпато-русинів". На ділі Гітлер говорив: „Карпаторусен". Якби був мав на думці „карпато-русинів", то був би сказав: „Карпаторутенен".

Це видно в „Тризуба" осталася ця звичка від часу, як „Тризуб" перекладав згадки польських політиків про „русінуф" на згадки про „українців". Добре то сказано: наука ніколи не пропадає.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

20-ТІ РОКОВИНИ ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ.

Чи всі українські громади вже підготовилися як слід до святкування цих великих роковин? Чи підготова вже на викінченні і всі громадяни, без ріжниці релiґійних та політичних поглядів, громадно, як один великий чоловік, зійдуться, щоби пригадати собі цей великий день в історії нашого відродження?

Як бачимо, історія повторяється. Тому ми повинні цей день, це велике історичне народнє свято відсвяткувати і пригадати собі цю важну хвилю. Бо знов може прийти слушна пора і ми повинні бути готові. З такими споминами нові надії вступлять у нас, нова бодрість зродиться в нашій душі, свіжі думки воскреснуть у наших умах — за що боролися наші Січові Стрільці, за що зложили свої буйні голови, за що український чорнозем змочений їхньою кровю, за що їх кості порозкидані від Сяну аж до Дону, за що нині молодий цвіт нашого народу мучиться по ворожих тюрмах, за що провідники нашого народу скитаються по чужині та гинуть там з ворожих рук, за що ворог нищить наші церкви на наших рідних землях, за що замкнено уста пресі і не впускають правди з заграниці, що наш народ переживає на прабатьківській рідній землі. Це ми повинні собі пригадати.

Як бачимо, Европа знов надобре ферментує, нами зачинають наново торгувати. Ми повинні з більшою посвятою, думкою єдиною, не гуртками, але рука в руку, щирим серцем, ясно-бистрим умом взаємно стати в обороні рідної землі і нації, з котрої ми вийшли.

І тому ми повинні і мусимо бути готові. Ще майже місяць часу до Великих Роковин. Підготуймось до них як слід.

В. Ч—ман,

Амстердам, Н. Й.

УЧІМОСЬ РАДІОТЕХНІКИ.

Радіо є одним з найчудесніших і найцікавіших винаходів нашого часу, з яким наша молодь повинна би ближче познайомитися. Саме тепер зачинаються вечірні школи, в яких подають, між іншим, також курси про радіо зовсім безплатно. Наша молодь повиннаб скористати з цеї нагоди і вчитись, як будувати і направляти радіоапарати, як теж учитись радіового аматорства, себто, як висилати і принимати аматорську радіопередачу, запізнаючися з радіовою шифрою (сиґналами), тощо. З такої науки можна мати велику користь і приємність. До висилання своїх власних передач своїм власним апаратом потрібно мати дозвіл, але відбирати їх може хтонебудь, хто розуміється на сиґналах. Звичайно вечірні школи дають дуже добру безплатну підготову, а построення своїх власних апаратів не вимагає багато грошей, бо оба апарати, приймач і передач, можна собі побудувати під наглядом інструктора за невелику ціну, себто яких 35 долярів. Ці апарати будуть зовсім доброї якости і, розуміється, аматор може собі їх поліпшувати, як його кишеня на те позволить.

Взагалі можнаб сказати, що безплатні курси нічого не коштують, а спробувати все можна, бо з того може неодин щось навчитись і скористати, як трапляється нагода.

Нестор.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

СТ. ЛУІС, МО.

На Рідну Школу.

В часі забави в М. Ґардигайла жертвували на Рідну Школу по 50 ц.: Н. Сопко, А. Помірко, К. Помірко, Г. Криса, А. Криса, М. Ґардигайло, К. Гадигайло, А. Флис, А. Флис; по 25 ц.: І. Андибур, К. Рабко, А Кузів, І. Якимів, М. Сопко; М. Заслоцький 30 ц. Разом $6.05, які вислано через Обеднання.

СТАТУЯ КОРОЛЯ ДЛЯ ІНДІЇ.

Анґлійський уряд думає виставити королеві Юрієві Пятому великий памятник в індійському місті Патна. Коли уряд думає поширяти такою різьбою льояльність до британської імперії серед індійців, індійський проповідник Ґанді каже, що Анґлія втратила моральний авторитет (повагу) в Індії через свою згоду в Мінхені.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода”.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

YOUNG PRIMA DONNA CAPTIVATES AUDIENCE

Mlle. Lubov U. Kowalska, the young and beautiful prima donna whose premier concert was held in the Firemen's Hall in Houtzdale on Friday evening, Sept. 30th, was pronounced a decided success by her audience as well as critics who came from other cities.

From her most finished rendition taken from the opera "Faust" to her simplest folk songs, she carried her audience with her in great delight, exhibiting qualities of voice, technique and training which commands her to her well chosen field of concert work.

So captivated were most of her critics that they seemed not to have noticed the variety of beautiful costumes in which she appeared. Mr. E. L. Munsing of Philadelphia added, "So finished and complete was the artistry of the young diva, that I was unable to describe any one of her costumes, other than it was utterly impossible to dress so finished an artist in befitting array."

From her most colorful Ukrainian costume to her most dainty, shell ping evening gown and snow white cape, her presentation and poise were blended to a complete harmony.

"La Girometta" by Gabrielle Sibella, "Na Kralovej Holi," Slovak folk song, "I Won't Marry," Polish song, and the Ukrainian operatic "The Winds Are Blowing," were numbers claiming great applause from her audience as well as the critic's praise.

The success was phenominal in view of the fact her regular accompanist Mr. Billy Arnold was unable to appear. Miss Mary McVeigh, well known in local musical circles, arose to the occasion in a most remarkable manner, caring for operatic, classic and folk songs with like agility and artistry.

Mr. Patrick McGuire, "The Harp o' Hollywood," poet and humorist was the guest artist of the evening giving a wide variety of work ranging from sentimental, philosophy, psychology to old time break down Irish wit and humor.

Miss Kowalska will be presented in a number of cities during the coming season, the next on schedule being Chicago.

(Daily Journal, Philipsburg, Pa. Monday, October 3, 1938.)

POLAND'S POLICY MAY LOSE HER MINORITIES

Editor, The News:

Dr. HALECKI'S lecture at the Office of Education Friday night left open a very large question. Namely, was he not inadvertently prophesying Poland's own doom when he declared the Czechs were "somewhat too late" in their concessions to minorities within their boundaries? Meaning, Czechoslovakia refused to recognize the rights of her minorities, therefore Czechoslovakia is losing her minorities.

How about Poland and her concessions to minorities within her boundaries?

Poland has a large Lithuanian population, taken by force, and their lot is a bitter one.

Poland also has a 7,000,000 Ukrainian minority, likewise taken by force. Her treatment of the Ukrainians pales even the barbaric tortures of other days. Claiming herself a democracy, she has restored slavery.

Leading American newspapers very recently carried articles on the shocking massacre of Ukrainians, men, women and children, by Polish police. Poland has recently embarked on a campaign of demolishing Ukrainian churches, to force the Ukrainians to attend the Polish Roman Catholic Church, and thus submit themselves to the first step in Poland's plan for denationalization.

Poland is systematically confiscating Ukrainian lands and colonizing them with Poles. The Ukrainian families are left without home or funds, and entire families wander from village to village, seeking shelter among their Ukrainian friends.

Ukrainian schools have been closed by the Polish authorities, and the same authorities will not permit the Ukrainian youngsters to attend Polish schools. And, to make sure they do not study at home, all books have been confiscated and destroyed.

Concerts and gatherings are forbidden; Ukrainian songs may not be sung. Soyuse Ukrainok, an association similar to our own Y. W. C. A., has been dissolved.

Such is the unhappy plight of the Ukrainian under Poland today.

Referring back to Dr. Halecki and his statement, can it not mean that, by the same token, Poland may one day find that she, too, was "somewhat too late" in her concessions to her minorities, and find herself a very little Poland, indeed, whose possibility of survival depends on the mercy of the people she is now persecuting?

THEODORE CARPIN.

(The Washington Daily News, Tuesday, October 11, 1938.)

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Ювилей „Запорозької Січи”.

Дня 3 вересня 1938 р. тов. Запорозька Січ, 367 від. У. Н. Союзу, святкувало 25-літній ювилей свого існування. В святі взяли участь місцеві братства, товариства і сестрицтва та інші відділи. В 4-тій год. зійшлися члени товариства і гості до церкви на панахиду за померлих членів, котру відправив о. В. Турула. Притім посвячено американський прапор.

В 5-тій год. в парохіяльній салі українська банда під проводом В. Поповича відіграла народній гимн, після чого предсідник Микитинський забрав слово і розказав гостям про заснування і діловодство відділу. Тов. Зап. Січ, 367 від. У. Н. С., засновано у вересні 1913 року. Першими піонірами були: Д. Захарків, предсідник; А. Тимків, секр.; В. Дуда, кас. Честь і слава тим основникам, а тим, що відійшли на вічний спочинок, вічна память. Наступило повстання з місць. Далі виступила банда і відіграла пару пісень, за що публика нагородила її оплесками. Секр. Антонів здав фінансовий і рекордовий звіт за 25 літ товариського діловодства. Впродовж 25 літ зібрано членських вкладок і з товариських імпрез $73,522.93. Вислано до У. Н. С. $54,675.97. Виплачено хорим членам $7,-420.36; на народні цілі $1,-437.12; виплачено вдовам по померлих членах $500; за невилікувально хорих членів, або довше хоруючих виплачено з товариської каси $790.12. Розхід товариства за 25 років на прапори, книжки, платня уряду, бондування уряду — $4,567.14. Готівка в банках $3,082.21. Позичка на салю при парохії $1,000. Два уділи в Робітничім Домі $50. Разом $73,522.93.

Святочну промову виголосив головний рекордовий секретар У. Н. Союзу, Д. Галичин. Він наперед сказав, що ми в горді, що маємо таку організацію, як У. Н. Союз. За сорок чотири роки Союз провадив наш український нарід і дбав та дбає про своїх членів і Рідний Край. Нині У. Н. Союз має маєтку поверх пять міліонів долярів і стоїть на першім місці між усіми нашими асекураційними організаціями. Наша повинність є належати до У. Н. С. і своїх дітей до нього вписати. Дальше п. Галичин висказав, що до товариства треба було багато труду доложити впродовж 25 років, щоб зібрати 74 тисячі долярів. Та ми, селянські сини, привезли з собою тут завзятість і зрозуміли, що своя організація значить.

Потім виступив хор Боян під дириґентурою пана Івана Білинського та відспівав пару пісень, за що публика нагородила його оплесками. Також чоловічий хор вивязався дуже гарно зо свого співу, за що публика нагородила його оплесками. Потім був привіт від усіх братств і товариств та інших відділів, котрі всі бажали якнайкращих успіхів товариству Зап. Січ і складали ювилейні дарунки. Опісля забрав голос предс. Микитинський, згадав про Рідний Край і заявив, що з нагоди нинішнього свята ми повинні зложити добровільні датки на визвольну боротьбу. Він попросив членів, щоб занялися збіркою, котра принесла $28, що будуть вислані через Обеднання на згадану ціль. При кінці предс. Микитинський подякував усім за жертви, як також зложив подяку всім братствам і товариствам та іншим відділам і всім гостям за численну участь у святі. Подякував теж п. Галичинові за святочну промову, а нашому пароховi, о. В. Турулі, п. В. Поповичеві і членам його банди, хорові „Боян” і дириґентові за труд.

На закінчення банда відіграла американський гимн. По тім була до пізної ночи забава, з котрої були всі задоволені.

За уряд: Микитинський, предс.; Лиско, кас.; Антонів, секр.

Чудесна дитина.

— Я мав щойно 6 літ, а вже заробляв грою на скрипці.

— Як? Ви давали вже тоді концерти?

— Ні, але наш сусід усе давав мені кводра, щоб я не грав.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

Пошукую ПЕТРА ЖУКА, з села Теплиці, пов. Ярослав. Тепер десь він мешкає в Ню Йорку. Я виправив для нього гроші по його братові. Як хто знає, де він живе, або він сам, прошу зголоситися до мене на адресу: 243-5

Mr. ANTHONY D. PASHUCK, 322 North 8th St., Philadelphia, Pa.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

Українська греко-католицька церква в Централії, Па. пошукує ДЯКОВЧИТЕЛЯ, який потрафить провадити хор, давати концерти й представлення та учити діти. Посада до обняття сейчас. Вимагається тверезости. Зоголошуватися на адресу предсідника: Василь Волчанський. Centralia, Pa.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (38)

Мандруючи по верхах дерев, Тарзан зближався враз із вязнями до оселі племени замбегу. Він добре розумів, що через те небезпека все більшае, але що йому оставалось робити? Він сам усеодно не міг подолати цілої зграї дикунів. Своїм розпучливим учинком він щонайвище міг прискорити їхню смерть, а заразом свою. Та йому не про те йшло.

По околицях Тарзан завважав, що він знаходиться недалеко тої печери, в якій він залишив хворого Брукса. Тому він рішив на хвилю скочити туди, поглянути, що робить Брукс, подати йому свіжої води та корму, а також розказати про Марію. Тимчасом Нкіма совісно виконувала те, що їй приказав Тарзан, себто пильнувала Брукса.

Зпочатку їй було сумно за Тарзаном. Але коли побачила, що д-р Брукс з цікавістю споглядає на неї, вона почала вихвалятися своїми подвигами. Вона почала розказувати Бруксові, яка то вона смілива, як то вона зуміє оборонити його перед напасниками. А для доказу вона навіть вхопила в руки великий дрючок. Одним словом, Нкіма полюбила свою ролю.

Та своїм завзятим криком Нкіма стягнула на Брукса велике нещастя. Саме тамтуди переходила стежа племени замбегу. Провідник дикунів зачув крик малпи і почав прислухуватися, звідки цей крик доходить. Це звернуло його увагу на отвір до печери. Він увійшов туди. Нкіма, побачивши його, з вереском вискочила надвір. Та дикун пішов у глиб печери.